

Mag. s. Magda Burger ND

MISTAGOŠKI PRISTOP V KATEHEZI

Beseda »mistagogija« in njene izpeljanke »mistagog«, »mistagoški« izvirajo iz grških besed *myst*, ki označuje »skrivnost, okultnost«, in *agein*, *agagein*, ki pomenita »voditi, peljati, spravljati« (Aldazabal 2001, 265). To besedo zelo pogosto enačimo z besedno zvezo »uvajanje v skrivnost«, saj je izraz povezan tudi z grškim glagolom *myeo*, ki se vedno uporablja v sakralnem pomenu (Mazza 1989, 4). Velikokrat pa pomen besede povezujemo z zakramenti uvajanja oziroma s četrto stopnjo katehumenske poti. Slednja ima v obredniku *Uvajanje odraslih v krščanstvo* točno določen potek in spodbudo.

Opozoriti moramo še na eno resničnost mistagoškega pristopa v katehezi. Enrico Mazza pravi: »Glede na grške cerkvene očete ima beseda »mistagogija« različne poudarke. Poleg splošne ideje o uvajanju v skrivnost lahko razlikujemo še dva poudarka: najprej dopolnitev nekega svetega obreda, še posebej praznovanje zakramentov uvajanja (s posebnim poudarkom na krstu in evharistiji), in potem razlago, ustno ali pisno, skrivnosti, ki je skrita v Svetem pismu in slavljena v liturgiji« (Mazza 1989, 5).

Cesare Giraudo, katerega delo *Evharistično strmenje* bomo uporabili kot osnovo za prvo gradivo katehez dela z odraslimi, se je z mistagogijo srečal kot misijonar. Morda lahko nekoliko bolj določeno rečemo, da se je soočil z vprašanjem inkulturacije evangeljskega oznanila v malgaško kulturo. Najprej je doživel inkulturacijo malgaške kulture v svoj svet. Domačini so ga, na njim lasten način, uvedli v skrivnosti svoje kulture in miselnosti ter vedenjske vzorce. Sam pravi: »Ko sem bil med njimi, sem opazoval, spraševal in ohranjeval v svojem srcu« (Giraudo 2004, 175). Od njih se je učil in premišljeval, kako bi njihovo metodo uporabil pri svojem oznanjevanju. Ko je gradil cerkev, je svojim vernikom torej na podoben način razlagal, zakaj, kako in kje imajo v cerkvi svoje mesto posamezni predmeti ter kako in zakaj imajo določena znamenja in besede svojo vlogo pri sveti maši. Ko se je vrnil v Italijo, so ga k razmišljanju spodbudile besede svetega očeta Janeza Pavla II.: »Evharistija gradi Cerkev in Cerkev izvršuje evharistijo« (*Cerkev iz*

evharistije, 26). Tako je Giraudo zapisal: »Če želi Cerkev tretjega tisočletja poglobiti *intellectus eucaristiae* (razumevanje evharistije), ji ne preostane nič drugega, kot da se pogumno vrne k teologiji prvega tisočletja. Gotovo s tem ne bo izgubila ali pozabila spoznanj in učenja drugega tisočletja. Še več: razumska spoznanja prejšnjega tisočletja se bodo okrepila z neodtujljivim bogastvom *lex orandi* in cerkvenimi očeti prvega tisočletja. Evharistična skrivnost je pregloboka in zahteva tako veliko zavzetost, da je ne moremo omejiti samo s kulturnimi vidiki nekega določenega obdobja. Cerkev prihodnosti ima pravico in dolžnost, da se v evharistično skrivnost pogloblja in jo skuša razumeti v čim večji polnosti ter v sozvočju z njenim »danes« in tradicijo očetov« (Giraudo 2001, 582). V svojih delih si Giraudo prizadeva, da bi bralca z mistagoškim katehetskim pristopom vpeljal v potek evharističnega obreda, v pomen znamenj in besed. Njegovemu zgledu sledimo tudi v pripravljenih katehezah, ki lahko služijo kot dodatno gradivo k omenjeni knjigi.

Značilnosti mistagoške kateheze

Značilnost mistagoške kateheze ni v nekem najnovejšem, popolnoma novem ali izrazito izvirnem pristopu, temveč bolj v »vračanju h koreninam«. O mistagoški katehezi *Katekizem katoliške Cerkve* v členu 1075 pravi: »Liturgična kateheza ima namen uvajati v Kristusovo skrivnost (je »mistagogija«) tako, da prehaja od vidnega k nevidnemu, od znamenja k temu, na kar znamenje kaže, od »zakramentov« k »skrivnostim«.« Metoda mistagoške kateheze je jasna in enostavna: ovrednoti znamenja, da z njimi uvede v liturgično skrivnost; liturgijo razlaga s pomočjo svetopisemskih citatov, s tem pa podpre kristjanovo razpoložljivost za služenje družbi in Cerkvi; izraža razpoložljivost novega življenja v Kristusu (Sartore 1994, 1210–1211).

Za lažje razumevanje zgornje definicije pogledjmo primer iz Svetega pisma, ki čudovito označuje mistagoško metodo: potovanje v Emavs (Lk 24,13–35).

Velikonočni večer je. Učenca se odpravita na pot in stopata proti Emavsu. Pridruži se jima tujec in pogovarjajo se o dogodkih preteklih treh dni. Učenca pripovedujeta o

dogodkih, še posebej pa poudarita zadnjo žalostno izkušnjo. Med vrsticami zaznamo zmedenost in razočaranje. Tujec pa jima jasno, skoraj ostro odgovori: »O nespametna in počasna v srcu za verovanje vsega, kar so povedali preroki! Mar ni bilo potrebno, da je Mesija to pretrpel in šel v svojo slavo« (25–26)? Nato Jezus začne s katehezo: »Z Mojzesom in vsemi preroki ter jima razlagal, kar je napisano o njem v vseh Pismih« (27). Učenca vsa prevzeta povabita Učitelja, naj ostane z njima. Ta vabilo sprejme in deli z njima kruh. To pa učencema odpre oči. Spoznata ga in čutita, da se morata vrniti v skupnost, iz katere sta zbežala. V evangeliju beremo: »Še tisto uro sta vstala in se vrnila v Jeruzalem ter našla zbrane enajstere in tiste, ki so bili z njimi. Onadva sta pripovedovala, kaj se je zgodilo na poti in kako sta ga prepoznala po lomljenju kruha« (33.35).

Poglejmo torej podrobneje posamezne dele odlomka glede na načela mistagoške kateheze:

1. Začnimo pri (osebni) izkušnji obhajanja liturgije. Učenca sta šla proti Emavsu in tujcu pripovedovala o življenju z Jezusom, o dogodkih preteklih dni. Pripovedovala sta torej o svojem lastnem izkustvu.
2. Vstopimo v Sveto pismo. Obhajanje liturgije utemeljujemo s pomočjo razlage zgodovine odrešenja, realno življenje pa s teologijo. Jezus je učencema razlagal njuno izkušnjo v luči Stare zaveze in preroških besed, ki jih ta vsebuje.
3. Nato ponovimo obred in s tem dopustimo možnost za nove izkušnje. Jezus je sprejel povabilo in na nek način »ponovil« zadnjo večerjo.
4. Naslovnik kateheze, ki izhaja iz te izkušnje, nato zasliši povabilo k dejavnemu življenju iz evangelija: vključenost v skupnost, ki je mistično Kristusovo telo. Učenca sta Jezusa prepoznala in začutila, da se morata vrniti v skupnost, iz katere izhajata. Vrnila sta se, da oznanita velike reči, ki jima jih je storil Gospod.

Cilj mistagogije in mistagoške kateheze je torej, da naslovniki spoznajo in živijo obhajanje liturgije, sodarujejo v skupnosti in se zavedajo, da se je odrešenje dopolnilo enkrat za vselej (Mazza 1996, 976).

Z drugimi besedami lahko rečemo, da ima mistagoška kateheza štiri osnovne predpostavke:

- a) je liturgična kateheza, ki razlaga zakramente in liturgične simbole;
- b) predstavlja temeljno duhovnost za krščansko življenje (življenje po krstu, v evharističnem duhu, sledeč navdihom in iskanju Božje volje v moči Svetega Duha);
- c) človeku daje možnost, da odkrije svoje mesto v življenju skupnosti Cerkve – tako delne kot vesoljne;
- d) iz nje izhaja klic osebnega pričevanja za Boga in posredovanje vere drugim (Gevaert 2009, 12–13).

V priročniku *Nova spoznanja za stalni izziv* smo sledili temu vzorcu. Vsi predlogi katehez izhajajo iz osebne izkušnje posameznika oziroma udeleženca srečanja. Voditelj naj najprej sam prebere knjigo *Strmenje nad evharistijo* in v molitvi, premišljevanju in osebni opredelitvi do aktualnih vprašanj oblikuje lastno stališče, da bo potem udeležencem lahko pomagal na poti k oblikovanju njim lastnih stališč in osebni odgovornosti. Nato naj voditelj in udeleženci na srečanju skupaj poiščejo svojo izkušnjo svetega in njegove skrivnosti. Da bodo te izkušnje res zaznali, naj voditelj udeležence na različne načine povabi k pripovedovanju o njih. Sledi naj razlaga temeljnega vidika duhovnosti ter razumevanja prepletenosti med življenjem in liturgijo. Voditelj naj tudi sam verbalno in neverbalno izrazi svojo vernost. Na koncu naj vsi skupaj izpostavijo možne odgovore na Božje povabilo, ki so ga zaznali, udejanjijo vero ter jo dejavno posredujejo v domači družini, župnijski skupnosti in širšem socialnem okolju.

Literatura:

- Aldazabal, José. *Dizionario sintetico di liturgia*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2001.
- Gevaert, Joseph. *Studiare catechetica: Edizione inVeramente rinnovata*. Roma: LAS, 2009.
- Giraud, Cesare. *In unum corpus*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2001.
- Giraud, Cesare. *Stupore eucaristico*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2004.
- Mazza, Enrico. »*Che cos'è la mistagogia*.« Rivista di Pastorale Liturgica 27 (1989) 4, 7–12.

- Mazza, Enrico. *La mistagogia. Le catechesi liturgiche della fine del quarto secolo e il loro metodo*. Roma: Centro liturgico vicenziano, 1996.
- Sartore, Domenico. »*Mistagogia ieri e oggi: alcune pubblicazioni recenti.*« Ecclesia Orans 11 (1994) 180–199.
- Slovenska škofovska liturgična komisija. *Uvajanje odraslih v krščanstvo*. Ljubljana: Tiskarna Jože Moškrič, 1978.